

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการตั้งสมมติฐานสำหรับการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่เห็นว่าเหมาะสมและน่าสนใจศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- แนวความคิดและทฤษฎี
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- สมมติฐานในการวิจัย

1. แนวความคิดและทฤษฎี

- แนวความคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจและการประกอบอาชีพ

การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกกระทำอะไรลงไปนั้น จะต้องมี่ปัจจัยหลายอย่างมาเป็นแรงจูงใจหรือมาเป็นเหตุผลให้บุคคลเลือกกระทำสิ่งนั้น ดังที่ วิลเลียม ดับบลิว รีดเตอร์ (William W. Reeder, 1971) กล่าวว่า การกระทำทางสังคมของมนุษย์นั้นประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ปัจจัยหรือสาเหตุที่จะมีผลต่อการกระทำทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหลายคน ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ (อ้างจาก สุรพล กาญจนะจิตรา, 2534: 28)

ในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู และเลือกประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียน เป็นการศึกษาถึงการเลือกตัดสินใจตามตัวเองพึงพอใจและเต็มใจ เพราะการที่เเก่ศึกษาตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนจบมาแล้ว จะทำให้สนองความต้องการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ เนื่องจากอาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตของมนุษย์ เพราะเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ เกียรติยศ ชื่อเสียง

ซึ่งตรงกับ วัชร ทรัพย์มี (วัชร ทรัพย์มี, 2522: 2) กล่าวว่า การประกอบอาชีพจะทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนมีค่า ได้แสดงความสามารถในการพึ่งตนเองและทำประโยชน์ให้แก่สังคมในแต่ละวัน การจะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบผลสำเร็จก้าวหน้าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกอาชีพตามสาขาวิชาที่เลือกเรียนก็เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่บุคคลให้ความสนใจเป็นจำนวนมากในสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกของนักศึกษาในครั้งนีว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยใด

2. ทฤษฎีการจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification Theory)

การจัดช่วงชั้นทางสังคม เป็นการเน้นถึงระบบและกระบวนการประเมินคุณค่าของสถานภาพและบทบาท ตำแหน่งและการกระทำต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในสังคม ผู้ที่มีสถานภาพและตำแหน่งระดับเดียวกัน เรียกว่าอยู่ในช่วงชั้น (Stratum) เดียวกันหรือมักจะเรียกว่าเป็นคนชั้นเดียวกัน (บุทช์ คักดีเดชยนต์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 1-2) และการจัดช่วงชั้นทางสังคมถือเป็นวัฒนธรรมสากลอย่างหนึ่งคือ จะมีปรากฏอยู่ในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเกษตรกรรมหรือสังคมอุตสาหกรรม หรือไม่ว่าจะเป็นอดีตหรือปัจจุบัน จะต้องมีการจัดแบ่งชนชั้นของคนในสังคมหรือมีการวัดความแตกต่างของคนในสังคมว่า ใครคือพวกของตน ใครดีกว่า ใครต่ำและด้อยกว่าตน (บรรพต วีระสัย, 2520: 365) และโอสเลน (Oslen) กล่าวว่า การจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็นกระบวนการสืบทอดความไม่เท่าเทียมกันในการแบ่งอำนาจ (Power) อภิสิทธิ์ (Privilege) และเกียรติภูมิ (Prestige) ในหมู่มนุษย์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523: 119)

Horton & Hunt (1972: 252-255) กล่าวถึงเกณฑ์การแบ่งการจัดช่วงชั้นทางสังคมออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความมั่งคั่งและรายได้ เป็นเกณฑ์การแบ่งชนชั้นที่เด่นมาก เพราะการที่บิดา-มารดาเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ และมีรายได้ที่สูงจะถูกจัดให้อยู่ในสถานภาพทางสังคมระดับสูง ถ้าบิดา-มารดามีสิ่งเหล่านี้จะนำมาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุตรมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้มากกว่าที่บิดา-มารดามีอยู่ ซึ่งจัดอยู่ในสถานภาพชั้นทางสังคมที่ต่ำ เพราะการที่โอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนและมีอาชีพที่ดีนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทรัพย์สินของบิดา-มารดาของบุคคลนั้น

2. อาชีพ เป็นเกณฑ์ตัวชี้การจัดช่วงชั้นทางสังคมอีกตัวหนึ่งที่เราเห็นได้ชัด คือ บุคคลที่มีอาชีพทางสังคมยกย่องก็มีโอกาสจะได้ดำรงตำแหน่งสูง ๆ ซึ่งเป็นการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพ ในสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดช่วงชั้นทางสังคมกันอย่างมา และพบว่าอาชีพที่ดีนั้นย่อมขึ้นอยู่กับทรัพย์สินของบิดา-มารดาของบุคคลนั้น

3. การศึกษา ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงย่อมมีฐานะทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป จากผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสจะดำรงตำแหน่งสูง ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ส่วนผู้ที่มีโอกาสทางการศึกษาน้อยจะทำให้เขาประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำ เป็นอาชีพที่อยู่ในระดับต่ำ

สรุป การจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็นระบบที่บุคคลในสังคมถูกประเมินให้อยู่ในลำดับชั้นที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ แบบแผนของชีวิตในสังคม ความสะดวกสบายและอำนาจที่สมาชิกในสังคมได้รับ ซึ่งความแตกต่างในเรื่องดังกล่าว เป็นสิ่งที่เราต้องเผชิญอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน ซึ่งการศึกษา เรื่องการจัดช่วงชั้นทางสังคมจะต้องอาศัยตัวชี้ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการวัดและตัวชี้ที่นิยมในการใช้เสมอ ได้แก่ อาชีพ การศึกษา และรายได้ ซึ่งบุคคลที่มีสิ่งดังกล่าวที่ต่างกัน จะทำให้อยู่ในชั้นชั้นที่แตกต่างกัน

จากทฤษฎีการจัดช่วงชั้นทางสังคม ผู้ศึกษาจะนำมาศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพที่ต่างกัน โดยใช้ตัวชี้ในการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม คือ อาชีพ การศึกษาและรายได้ ซึ่งมีความเชื่อว่าการที่บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องดังกล่าว จะมีการกระทำทางสังคม มีแบบแผนการดำเนินชีวิต มีความเชื่อ ความคิดและการตัดสินใจที่ต่างกัน คือ ถ้าอาชีพของบิดา-มารดาของนักศึกษาเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน รายได้ต่ำ ไม่มีเกียรติในสังคม เช่น กรรมกร ชาวจี๊ ชาวนา ชาวนา ก็จะทำให้นักศึกษาเลือกเข้าศึกษาในวิทยาลัยครู และเลือกประกอบอาชีพที่แตกต่างจากอาชีพที่บิดา-มารดาประกอบอยู่เพื่อจะได้มีชนชั้นทางสังคมที่สูงกว่าอาชีพของบิดา-มารดา หรือถ้าการศึกษาของบิดา-มารดาอยู่ในระดับต่ำไม่ค่อยมีเกียรติในสังคม นักศึกษาก็จะตัดสินใจเลือกศึกษาต่อให้สูงกว่าการศึกษาของบิดา-มารดาในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ไม่ได้ใช้อาชีพ มาจัดช่วงชั้นทางสังคมของบุคคลออกเป็นชนชั้นสูง กลาง ต่ำ แต่จะใช้เพียงระดับความแตกต่างมาศึกษาพฤติกรรม เพราะการกระทำของบุคคลส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับโอกาส คนที่มีโอกาสที่ดีกว่าคนอื่นในเรื่องเศรษฐกิจ ก็จะมีโอกาสในการได้รับการศึกษาสูง เลือกอาชีพที่ดี ๆ และมีรายได้ดี จึงนำมาเป็นแนวความคิดในการตั้งสมมติฐานในการวิจัยได้ดังนี้

1. การตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับอาชีพของบิดา-มารดา
2. การตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับการศึกษาของบิดา-มารดา
3. การตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับรายได้ของบิดา-มารดา

3. ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่มนุษย์เรียนรู้ ยอมรับค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อจะได้มีสถานภาพและปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ที่สังคมต้องการ ซึ่งบางครั้งก็ใช้คำว่า เรียนรู้เป็นการเรียนรู้บทบาทในอนาคตามกลุ่มที่ยอมรับ (อ้างใน สุพัตรา สุภาพ, 2536: 48)

การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่ เป็นหลักในการปฏิบัติที่คนเราจะต้องเรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มหนึ่ง ๆ ที่กำหนดไว้ เพื่อให้มีความสัมพันธ์กันได้ ฉะนั้น การขัดเกลาจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัว เข้ากับวิถีชีวิตของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก เป็นการรับเอาคุณค่าของกลุ่มที่เราอยู่ด้วยในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มซึ่งทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกเป็นตัวตนหรือตัวของตัวเองคือ ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นมนุษย์ต่างจากคนอื่น สามารถควบคุมความรู้สึกนึกคิดประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบหรือตามความเหมาะสมในกลุ่มอื่น ๆ การขัดเกลาทางสังคมจึงมีกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อนและสิ่งที่เรารู้จักนี้อาจจะแสดงออกมาในรูปลักษณะโดยบุคคลจะต้องผูกพันกับ โครงสร้างที่มีอยู่ ความผูกพันนี้แสดงออกมาในรูปที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทในเรื่องต่าง ๆ เช่น การงาน การปกครอง การศึกษา การศาสนา การมีครอบครัว การนันทนาการ เป็นต้น สิ่งดังกล่าวนี้ สังคมจะกำหนดรูปแบบและหลอมหล่อบุคลิกภาพของตนให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ โดยสังคมจะหล่อหลอมมนุษย์ผ่านสถาบันพื้นฐาน คือ ครอบครัวเป็นอันดับแรกเพื่อขัดเกลาเสริมต่อจะได้เป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ โดยสังคมจะมีส่วนสร้างความสำนึก ความประทับใจ คุณค่าทางวัฒนธรรมและแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกของสังคมอย่างแท้จริง นั่นคือ สังคมจะเปลี่ยนสภาพของบุคคลจากสภาพทางชีววิทยา (biological person) มาเป็นบุคคลของสังคม (social person) การที่จะเป็นบุคคลของสังคมได้จะต้องมีบุคลิกภาพหรือคุณค่าลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลมีอยู่อันเป็นผลผลิตที่ได้จากการอยู่ร่วมกันในสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2536: 48)

การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมยุคหนึ่ง ไปยังอีกยุคหนึ่ง เป็นกระบวนการที่สมาชิกแรกเกิดถูกจำกัดให้อยู่ในกรอบของสังคมที่เป็นระเบียบ เป็น การเรียนรู้บทบาทต่าง ๆ ของสังคม รวมตลอดถึงทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่รอดและการบำบัด ความต้องการเพราะมนุษย์ตามธรรมชาติไม่อาจจะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการทางชีวภาพและ สภาพแวดล้อมทางสังคมได้ เว้นแต่บุคคลจะได้รับความรู้ ทักษะ บทบาท ฯลฯ จากตัวแทนการ ขัดเกลา เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน เป็นต้น ซึ่งทำให้มนุษย์ ได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติในฐานะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สืบต่อไป (สุหัตรา สุภาพ 2536: 47-48)

จะเห็นว่า การขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่อความต้องการเลือก เข้าศึกษาต่อหรือ เลือกประกอบอาชีพ โดยมีครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน ฯลฯ เป็นตัวขัดเกลา ในการวิจัย ครั้งนี้จะนำเอากลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการ เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู และ เลือกประกอบอาชีพ

4. ทฤษฎีแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นแรงผลักดันพื้นฐานของพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งบุคคลแต่ละคนจะได้รับ การกระตุ้นให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เพื่อตอบสนองความต้องการของเขาและจะทำ ให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมว่ามีสาเหตุและมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ (สกลิต วรงค์สวรรค์, 2529: 411) ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นปัจจัยที่คอยกระตุ้นการกระทำพฤติกรรมของ มนุษย์ให้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา (โสภา ชูพิกุลชัย, 2528: 131)

มาสโลว์ (Maslow, 1954 อ้างใน สุรพล กาญจนะจิตรา, 2534: 23) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความต้องการขั้นพื้นฐานซึ่งจะเรียงจากความต้องการน้อยไปหามาก และเมื่อความต้องการเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอ ความต้องการนั้นก็ยังคงมี อยู่ตลอดไป และในขณะเดียวกันก็จะกลายเป็นแรงขับที่ผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรม ไน้ม ไปในทาง ที่จะบำบัดความต้องการนั้นอยู่เสมอ เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้ว ความ ต้องการขั้นต่อ ๆ ไปก็จะเกิดขึ้นตามลำดับไม่มีที่สิ้นสุด และมาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการของ มนุษย์เป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological or Biological Needs) เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ พวกปัจจัยสี่ มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย

2. ความต้องการความปลอดภัย (Need for Safety) เป็นความต้องการที่มนุษย์ทุกคนต้องการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยในทุก ๆ ด้าน

3. ความต้องการความรัก (Need for Love) เมื่อมนุษย์มีความต้องการหรือมีความพอใจ ในสองสิ่งแรกแล้ว มนุษย์จะรู้จักต้องการความรัก ความชอบพอ ความอบอุ่นและความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ นับตั้งแต่จากบิดา-มารดา ญาติ เพื่อนและบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

4. ความต้องการความนับถือ (Need for Self-Esteem) ได้แก่ ความต้องการเกียรติยศ หรือความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะแสดงให้เห็นโดยบุคคลเริ่มต้องการมีพลังแข็งแรง ต้องการประสบความสำเร็จ ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง และต้องการการยอมรับของสังคม

5. ความต้องการการประจักษ์ในตนเอง (Need for Self-Actualization) ได้แก่ ความต้องการที่จะแสดงความสามารถของตนเองให้เกิดผลต่อสังคม

จากทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการกระทำพฤติกรรมของบุคคลได้ว่า เกิดจากความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐาน 5 ประการ แต่การกระทำพฤติกรรมเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนจบมาของนักศึกษาจะเน้นเอาเฉพาะความต้องการในขั้นที่ 4 และ ที่ 5 เพราะการที่บุคคลจะตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียนจบออกมานั้น จะต้องคำนึงถึงความต้องการความนับถือและมีเกียรติในสังคม และต้องการจะแสดงความสามารถในอาชีพที่ตนทำเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้มากที่สุด ส่วนสาเหตุที่ไม่นำเอาความต้องการขั้นที่ 1-3 มาใช้ในการศึกษาเพราะทุกคนส่วนใหญ่จะมีกันอยู่แล้ว และอีกอย่างก็ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา และสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดตั้งเป็นสมมติฐานในการศึกษาในหัวข้อเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู และเมื่อจบตามหลักสูตรที่เรียนแล้วจะเลือกประกอบอาชีพตามสาขาดังกล่าวได้ว่า ถ้าบุคคลมีเป้าประสงค์ว่าเมื่อเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูแล้ว เมื่อจบตามสาขาวิชาที่เรียนมา มีความเชื่อว่าจะประกอบอาชีพตามสาขาดังกล่าว เพราะเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมและจะทำประโยชน์ให้กับสังคมได้มาก จึงตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเมื่อเรียนจบตาม

สาขาดังกล่าวที่เรียนมาแล้วก็จะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนจบมา ซึ่งตรงกันข้ามถ้าบุคคลไม่เห็นด้วยกับเป้าประสงค์ แต่ยังตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเมื่อเรียนจบตามหลักสูตรแล้ว ก็อาจจะไม่เลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนจบมา ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

5. ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม

ของ William W. Reeder 1971 (อ้างใน สุรพล กาญจนะจิตรา, 2534: 28-29) ได้รวบรวมกลุ่มของปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำของมนุษย์ทั่ว ๆ ไปว่า การกระทำทางสังคม (Social Action) นั้น ประกอบด้วยกลุ่มของปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่แต่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง เหตุผลการกระทำของมนุษย์ที่ Reeder กล่าวก็คือ

1. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ที่ทำให้เกิดการกระทำ
 - 1.1 เป้าประสงค์
 - 1.2 ความเชื่อ
 - 1.3 ปทัศฐาน
 - 1.4 นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี
2. ปัจจัยผลัก (Push Factors) ที่ทำให้เกิดการกระทำประกอบด้วย
 - 2.1 ความคาดหวัง
 - 2.2 ข้อผูกพัน
 - 2.3 แรงเสริม
3. ปัจจัยสนับสนุน (Support Factors)
 - 3.1 โอกาส
 - 3.2 ความสามารถ
 - 3.3 การสนับสนุน

Reeder ได้อธิบายถึงแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยหรือสาเหตุที่จะมีผลต่อการกระทำทางสังคม ดังนี้

1. สถานการณ์ของการกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหลายคน ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีเหตุผลแต่ละอย่าง ในการตัดสินใจในการกระทำ

2. บุคคลหรือองค์การจะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล ซึ่งผู้ตัดสินใจเองได้คิดว่ามันสอดคล้องหรือตรงกับปัญหาและสถานการณ์นั้น ๆ
3. เหตุผลนั้นผู้ตัดสินใจเองตระหนักหรือให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่จะมามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
4. เหตุผลที่เกี่ยวข้องกันกับการตัดสินใจนั้น อาจจะเป็นเหตุผลเฉพาะเหตุผลเพียงหนึ่งประการหรือมากกว่าจากจำนวนเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำดังที่กล่าวมา
5. อาจจะมีเหตุผลสองหรือสามประการจากที่ได้กล่าวมานั้น หรืออาจจะไม่มีเลยที่จะมามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส
6. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้นย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้
7. สำหรับกรณีเฉพาะบางอย่างภายใต้การกระทำทางสังคมจะมีบ่อยครั้งที่จะมีทางเลือกสองหรือสามทางเพื่อที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น
8. ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจอาจจะเลือกโดยเฉพาะซึ่งแตกต่างกันออกไปในบุคคลแต่ละคน
9. เหตุผลที่จะตัดสินใจสามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกเลือกแล้ว

จากทฤษฎีการกระทำทางสังคมของ Reeder นำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในเรื่องที่จะศึกษาได้ว่า การที่นักศึกษาตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู และเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนมานั้นอาจจะมีปัจจัยมาจาก 10 ประการเป็นแรงจูงใจหรือเป็นสาเหตุให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกกระทำในอนาคตได้ แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและความเชื่อมาเป็นปัจจัยในการศึกษา เพราะถ้านักศึกษามีปัจจัยทั้ง 2 อย่างแตกต่างกัน เขาก็จะเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู และเมื่อจบตามสาขาวิชาที่เรียนมาแล้ว ก็อาจจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกัน เช่น ถ้านักศึกษาที่ตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูแล้วแต่ไม่มีเป้าประสงค์ในสาขาวิชาที่เรียนมาว่าจะหางานทำได้ และไม่มี ความเชื่อว่าจะหางานทำได้ รายได้ให้กับครอบครัว เป็นอาชีพที่สังคมไม่ยกย่องหรือไม่มีเกียรติในสังคม นักศึกษาก็จะไม่เลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนมา

จากแนวความคิดของทฤษฎีการกระทำทางสังคม สามารถนำมาใช้เป็นสมมติฐานในการศึกษาได้ดังนี้

1. การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์
2. การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับความเชื่อ
3. การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับสาขาวิชาที่เปิดสอนหรือ

โปรแกรมการศึกษา

6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

- ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory of Vocational Choice) จะเน้นหนักหลักการที่ว่า บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน Holland (1973) กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่สม่ำเสมอ เหมาะสมสำหรับอาชีพหนึ่งอาชีพใด และได้รับความช่วยเหลือจากการได้รับข้อมูลด้านอาชีพและการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแล้ว จะทำให้เลือกอาชีพได้สะดวกและเหมาะสม ถ้าบุคคลใดมีบุคลิกภาพที่ไม่คงที่ในทางหนึ่งทางใดแล้ว หรือไม่มีความชอบหรือความสนใจในด้านใดเสียเลยจะประสบปัญหาในการเลือกอาชีพ ถ้าบุคคลใดไม่สามารถเลือกอาชีพตามความต้องการอันดับแรกของตนได้ก็จะเลือกอันดับรองลงมา ซึ่งเหมาะสมกับบุคลิกภาพของเขาต่อไป แต่ถ้ามีความชอบที่กำกวมกันจะทำให้เลือกอาชีพได้ยาก และฮอลแลนด์ยังกล่าวถึงความคาดหวังเกี่ยวกับระดับอาชีพของบุคคล (Level of Occupational Choice) ว่าขึ้นอยู่กับการศึกษาที่บุคคลประเมินตนเอง โดยเขาเน้นว่าการที่บุคคลรู้จักบุคลิกภาพของตนเองและมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีความสำคัญมากในกระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งจากแนวความคิดของทฤษฎีนี้จะนำมาตั้งเป็นสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างในด้านเพศ (บุคลิกภาพ) ในการตัดสินใจเลือกอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนหลังจากตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู

- ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ทฤษฎีนี้จะเน้นที่ว่า การที่บุคคลใช้พิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพได้อาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ทฤษฎีนี้รากฐานมาจากจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคลและจิตวิทยาประยุกต์ มีหลักว่าบุคคลประกอบด้วยลักษณะหลายประการ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ เป็นต้น และเน้นที่ว่าบุคคลเลือกอาชีพโดยพิจารณาถึงลักษณะอาชีพประกอบกับการพิจารณาตนเอง การพิจารณาถึงลักษณะอาชีพ เช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน เวลา และทุนทรัพย์ที่ใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเลือกอาชีพของบุคคลไม่ใช่การลองผิดลองถูก แต่จะต้องใช้การพิจารณาวิเคราะห์เป็นอย่างดี (อ้างจาก วัชร ทรัพย์มี, 2522: 15) โดยทฤษฎีนี้จะเหมือนกับของ Fran Parsons ซึ่งมีหลักการเลือกอาชีพดังนี้

1. วิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ เช่น ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน

2. วิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลจะวิเคราะห์คุณสมบัติต่าง ๆ และองค์ประกอบของตนเอง เช่น ความสามารถ ฐานะเศรษฐกิจ สถานการณ์ต่าง ๆ ในครอบครัว

3. การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ทฤษฎีนี้มีการศึกษาลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพในด้านความถนัดและสติปัญญา ความสนใจ ค่านิยม บุคคลแวดล้อม ฯลฯ พ่อแม่ ญาติ ครู ล้วนมีอิทธิพลในการเลือกอาชีพ เช่น เด็กบางคนอยากเลือกอาชีพครูเพราะนิยมชมชอบครู เด็กบางคนเลือกอาชีพตามเพื่อนสนิทของตน ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนมีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อหรือเลือกอาชีพ โดยบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีวิชาใดมักจะเลือกศึกษาต่อหรือเลือกอาชีพในแนวนั้น ครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อหรือเลือกอาชีพของบุคคล โดยลูกบางคนจะเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพตามบิดา-มารดา และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อของเด็ก บุคลิกภาพและการปรับตัวมีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อและการเลือกอาชีพ บุคคลที่มีบุคลิกลักษณะแตกต่างกันมีแนวโน้มจะเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพที่แตกต่างกัน เช่น บางคนมีบุคลิกภาพชอบเป็นผู้นำ ชอบสังคม ถิ่นที่อยู่อาศัย และค่านิยมในชุมชนจะมีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อและการเลือกอาชีพ จะสังเกตพบว่า คนไทยในชนบทมักจะนิยมให้บุตรหลานเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพครู พยาบาล ทหาร เพราะถือว่าเป็นอาชีพที่น่ายกย่อง

จากแนวความคิดของทฤษฎีฮอลแลนด์และทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล จึงนำมาตั้งเป็นสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู และเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนมา เพราะการที่บุคคลมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน หรือการที่บุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างก็ทำให้ตัดสินใจเลือกการกระทำที่ต่างก็ต่างกัน จึงนำมาตั้งเป็นสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้

1. การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับเพศ
2. การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับภูมิลำเนา
3. การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับกลุ่มเพื่อน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู ในทางสังคมวิทยายังไม่มีใครได้ทำการศึกษาเอาไว้ ผู้วิจัยจึงนำเอาผลงานวิจัยที่ใกล้เคียงมาเสนอเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

จงศักดิ์ บุญนาธรรม (2531: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักเรียนชาย มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัจจัยด้านฐานะ เศรษฐกิจและสังคมของบิดา มารดา ความคาดหวังของบิดา มารดา ความคาดหวังในการศึกษาต่อของเพื่อนสนิทและผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียน น่าจะมีผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน รวมทั้งศึกษาว่า ความคาดหวังในสาขาวิชาที่ศึกษาต่อและความคาดหวังในการประกอบอาชีพของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดา มารดา อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดา มารดา มีผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน โดยนักเรียนที่บิดา มารดา มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะคาดหวังในการศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่บิดา มารดา มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายถึงความแตกต่างของความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยด้านความคาดหวังทางการศึกษาของบิดา มารดา ความคาดหวังในการศึกษาต่อของเพื่อนสนิทและผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียนมีผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน โดยมีข้อยกเว้นในกรณีของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดา มารดา มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง สำหรับนักเรียนที่คาดหวังในการศึกษาต่อที่บิดา มารดา มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจะมีความคาดหวังในสาขาวิชาที่ศึกษาต่อและความคาดหวังในการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่านักเรียนที่ไม่ได้คาดหวังในการศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาจะมีความคาดหวังในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร (2523: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและ โรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นข้อมูลจากโครงการติดตามและประเมินผลการแบ่งท้องที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้

ดำเนินโดยฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจการศึกษา กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2520 จำนวนตัวอย่างบิดานักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 868 คน และจำนวนตัวอย่างบิดานักเรียนโรงเรียนสาธิต 456 คน รวมตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 1,324 คน โดยตั้งสมมติฐานหลักคือ ปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม มีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร

ผลการวิจัยพบว่า

- ด้านความมุ่งหวังในการศึกษา พบว่า ปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรและเมื่อพิจารณาตามสังกัดโรงเรียนแล้วพบว่า บิดาของนักเรียนทั้งสองสังกัดส่วนใหญ่จะมีความมุ่งหวังให้บุตรจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าขึ้นไป และความมุ่งหวังรองลงมาคือ ให้จบอาชีวศึกษา พบว่า อัตราส่วนร้อยละของบิดาของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมีความมุ่งหวังให้บุตรจบระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าบิดานักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา หากแต่อัตราส่วนร้อยละของบิดาที่มุ่งให้จบระดับอาชีวศึกษาต่ำกว่า

- ด้านความมุ่งหวังในอาชีพ พบว่า บิดานักเรียนทั้งสองสังกัดส่วนใหญ่มีแนวโน้มของความมุ่งหวังในบุตรมีอาชีพวิชาชีพ และอาชีพที่เกี่ยวข้องสูงที่สุด และถ้ามาพิจารณาในรายละเอียดโดยเปรียบเทียบระหว่างสังกัดแล้ว ปรากฏว่า บิดานักเรียนโรงเรียนสาธิตมีร้อยละของความมุ่งหวังให้บุตรมีอาชีพวิชาชีพและอาชีพที่เกี่ยวข้องสูงกว่าความมุ่งหวังของบิดานักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในขณะที่อัตราส่วนร้อยละของบิดาของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีความมุ่งหวังให้บุตรมีอาชีพข้าราชการสูงกว่าความมุ่งหวังของบิดานักเรียนโรงเรียนสาธิต

พรพิมล สุนทรอาจารย์ (2534: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของนักเรียนสตรี โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคมวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของนักเรียนสตรี
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของนักเรียนสตรีและสูงต่ำกว่ากันอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักเรียนสตรีสายวิทย์ - คณิต ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 397 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรม รมศาสตร์ คือมีความสามารถทางการศึกษาของตนเอง รองลงมาคือ ปัจจัยทางด้านอิทธิพลของบุคคล นัยสำคัญ โดยเฉพาะบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน (กลุ่มเพื่อนสนิท กลุ่มเพื่อนผู้หญิง และกลุ่มเพื่อนโดยทั่ว ๆ ไป) ส่วนครูไม่มีอิทธิพลในเรื่องบทบาททางเพศ แต่มีอิทธิพลในแง่ของการกระตุ้นและการสนับสนุน โดยเฉพาะครูประจำชั้นและครูโดยส่วนใหญ่ สำหรับการยอมรับวิศวกรรมที่เป็นผู้หญิงของนักเรียนและคุณลักษณะทางเพศแบบความเป็นชาย พบความสัมพันธ์กับการเลือกเรียนต่อ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ในระดับต่ำ ในขณะที่ตัวแปรความคาดหวังในผลตอบแทนภายนอก พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของนักเรียนสตรี

มารศรี กองเกตุ (2524: บทคัดย่อ) ได้สำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียน และนักศึกษา ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดา มารดา ที่มีต่อการเลือกอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 341 คน เพศชาย 136 คน เพศหญิง 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจความพอใจในอาชีพ พบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน
2. บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนส่วนมากจะมีทัศนคติทางบวกต่อการเลือกอาชีพของบุตร คือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองต้องการให้บุตรมีความเจริญก้าวหน้า
3. ระดับการศึกษาของบิดา มีผลต่อความสนใจในอาชีพนักเรียน แต่ระดับการศึกษาของมารดาไม่มีผลกระทบ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่ากลุ่มตัวอย่างระดับศึกษามารดาค่อนข้างต่ำ
4. อาชีพของบิดา มารดา ไม่มีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพนักเรียน ซึ่งไม่เป็นไปตามทฤษฎี ผู้วิจัยบอกว่า มีบิดาอาชีพช่างฝีมือและมารดาเป็นแม่บ้าน ซึ่งมีรายได้ในครอบครัวไม่มากนัก นักเรียนจึงสนใจในอาชีพที่นำรายได้ให้ครอบครัวมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ตนเองเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจได้สูงขึ้น
5. รายได้บิดา มารดา มีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพนักเรียน ระดับความสัมพันธ์ 0.714 เป็นระดับสูงพอสมควร สอดคล้องกับสมมติฐานที่มาจากแนวคิด พิโตรพิซา และ ไฮเวิร์ด สปลี (Pietrofesa & Plete) คือ ตั้งแต่เกิดมามนุษย์ต้องการสภาพฐานะ เศรษฐกิจทางครอบครัว ประกอบด้วย ชั้นสังคม ขนาดครอบครัวเป็นสิ่งแรก ขึ้นต่อมาก็คือ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นชั้นทางสังคมและภูมิหลังทางเศรษฐกิจจึงสัมพันธ์กับรายได้และความคาดหวังในอาชีพ

จุฬพล ทิมพานิช (2517: 165-172) ได้ทำการศึกษาแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน พบว่า แผนประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดา มารดา คือ บิดา มารดา มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน บุตรจะมีแผนการประกอบอาชีพต่างกัน คือ

- แผนกวิทย์ นักเรียนที่มีบิดา มารดา มีรายได้ปานกลางหรือต่ำ จะเลือกอาชีพแพทย์ มากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีรายได้สูง

- แผนกศิลป์ นักเรียนที่มีบิดา มารดา มีรายได้ปานกลางหรือต่ำ จะเลือกอาชีพข้าราชการ ส่วนนักเรียนที่บิดามารดามีรายได้สูงจะเลือกอาชีพพนักงานธุรกิจ

อาชีพของบิดา มารดา จะมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน พบว่า

- นักเรียนที่บิดาเป็นลูกจ้างเอกชน พ่อค้า จะเลือกอาชีพแพทย์มากกว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการ (นักเรียนแผนกวิทย์)

- นักเรียนที่บิดามารดา รับราชการ จะเลือกอาชีพรับราชการมากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพเป็นลูกจ้างเอกชนและพ่อค้า (นักเรียนแผนกศิลป์)

ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2513: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบท เลือกทำงานหรือศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

- ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับฐานะครอบครัวและอาชีพของบิดามีความสำคัญอย่างสูงต่อโอกาสในการที่บุตรจะได้ศึกษาต่อ บุตรในกลุ่มครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและบิดามีอาชีพเกษตรกรรม จำนวนร้อยละของบุตรที่ศึกษาต่อมีน้อยกว่ากลุ่มอื่น

- ปัจจัยทางด้านประชากรเกี่ยวกับขนาดของครอบครัว พบว่า บุตรที่มาจากครอบครัวขนาดเล็กมีโอกาสศึกษาต่อสูงกว่าบุตรที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ การเป็นบุตรคนเดียวหรือคนสุดท้ายมีโอกาสศึกษาต่อสูงกว่าบุตรคนโตและคนกลาง และบุตรของบิดาที่มีประสบการณ์ย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง โอกาสในการศึกษาต่อมากกว่าที่บิดาไม่เคยย้ายถิ่น

- ปัจจัยทางด้านสังคมที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาต่อของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา บิดามารดาที่จบการศึกษาสูงจะมีจำนวนร้อยละของบุตรที่ศึกษาต่อสูง การติดต่อกับโลกภายนอก ได้แก่ การท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ การไปตลาดในตัวเมือง ฯลฯ พบว่า บิดาที่มีประสบการณ์ในเรื่องเหล่านี้มากจำนวนร้อยละของบุตรที่เรียนต่อจากการศึกษามัธยมศึกษาจะสูงกว่าบุตรของบิดาที่มีประสบการณ์ด้านนี้เพียงเล็กน้อย สำหรับระยะทางจากหมู่บ้านถึงย่านชุมนุมชน พบว่า

มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของบุตร กล่าวคือ บุตรที่อยู่ในหมู่บ้านที่ห่างไกลจ ากย่านชุมชนมี โอกาสศึกษาต่อน้อยกว่าบุตรที่อยู่ในหรือใกล้ย่านชุมชนหรือในตลาด

- ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ ลักษณะของผู้ที่เป็นใหญ่ภายใน บ้านบิดาที่เป็นผู้ตัดสินใจเด็ดขาดในการพิจารณาการศึกษาของบุตรจะมีจำนวนร้อยละของบุตรที่ ศึกษาสูงกว่าครอบครัวที่บิดามารดาพิจารณาตัดสินใจร่วมกันและสูงกว่าครอบครัวที่มารดาเป็นผู้พิจารณา ตัดสินเพียงคนเดียว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาต่อของวัยรุ่น ได้แก่ การรับสื่อสารต่าง ๆ ของบิดา เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุและทัศนคติเกี่ยวกับความ เชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติของบิดา เป็นต้น

เบญจา จิรภัทรพิมล (2516: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมุ่งหวังปรารถนา ทางอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่าอาชีพที่สังคมต้องการมากกว่าอาชีพอื่น ๆ คือ อาชีพทางการแพทย์ การช่าง และการสอน อาชีพที่มีเกียรติ คืออาชีพแพทย์ การสอน และการรับราชการทั่ว ๆ ไป และอาชีพที่มีรายได้ดี คืออาชีพแพทย์ การช่าง และการค้า ผลที่ได้นี้แสดงให้เห็นว่าตามทัศนคติของนักศึกษาอาชีพใดที่ สังคมต้องการมากมักจะเป็นอาชีพที่มีเกียรติและมีรายได้สูงด้วย

ปัจจัยภายนอก พบว่า นักศึกษาชายจะมีความมุ่งปรารถนาทางอาชีพต่างไปจาก นักศึกษาหญิง ทำให้ทราบว่าค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพของสังคมไทยจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมระ หว่างลักษณะอาชีพกับเพศ ระดับการศึกษาหรือชั้นปีที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับความมุ่งปรารถนาทาง อาชีพ กล่าวคือ นักศึกษาปีที่ 4 มุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพในสาขาที่ตนเรียนมากกว่า นักเรียนชั้นปีที่ 1 โดยเฉพาะผู้ที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนในการเลือกเรียนสาขาวิชา นักศึกษาจะพิจารณาถึงความพอใจและความสามารถส่วนตัวในการเรียนวิชานั้นเป็นสำคัญแล้วจึง จะพิจารณาถึงเรื่องการประกอบอาชีพที่หลังและยังมีเหตุผลอื่น ๆ อีก เช่น เหตุผลทางสังคม ครอบครัว การสอบคัดเลือกได้และการได้รับคำแนะนำจากคนอื่น

- ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า นักศึกษาที่บิดามีการศึกษาในระดับเดียวกันจะมีความ มุ่งปรารถนาทางอาชีพในลักษณะเดียวกันและแตกต่างกันไปจากนักศึกษามีบิดามีระดับการศึกษาที่ แตกต่างกันออกไป มีนักศึกษามากกว่ากึ่งหนึ่งมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพเดียวกับอาชีพของ บิดา ผู้ที่บิดามีรายได้มากมักจะสนใจอาชีพอื่นที่มีใช้อาชีพรับราชการ ต่างจากผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งมักจะสนใจที่จะประกอบอาชีพรับราชการมากกว่าและยังมีขนาดของครอบครัวยังมีอิทธิพลต่อ

ความมุ่งปรารถนาทางอาชีพของบุตรมีใช้น้อย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยิ่งครอบครัวมีขนาดใหญ่เท่าใดความปรารถนาในอาชีพที่ใช้วิชาชีพยิ่งมีน้อยลงและยังพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเองและมีความคาดหวังว่าจะมีโอกาสได้ประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียน นักศึกษาชายให้ความสำคัญแก่อาชีพที่มีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติมากกว่านักศึกษาหญิง ซึ่งจะให้ความสำคัญแก่ความมั่นคงของอาชีพและนักศึกษาชายส่วนใหญ่พิจารณาจากเหตุผลเกี่ยวกับงานเป็นอันดับแรก ตรงข้ามกับนักศึกษาหญิงจะพิจารณาถึงเหตุผลส่วนบุคคลเป็นอันดับแรก โดยสรุปการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่า เหตุผลและการตัดสินใจเลือกอาชีพ ความหวังที่จะได้ประกอบอาชีพที่ต้องการและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอาชีพนั้นมีอิทธิพลต่อความมุ่งปรารถนาทางอาชีพของนักศึกษา

ณัฐวิ เนาวประดิษฐ์ (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมงหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ ศึกษากรณีบุตรชาวประมง กลุ่มตัวอย่างเป็นบุตรประมงในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านหน้าศาล บ้านสตน บ้านเกาะเพชร บ้านฉิมหลาและบ้านปาระวะ จำนวน 150 คน วิธีการศึกษาอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู และบิดา บุตรชาวประมงพบว่า

1. บุตรชาวประมงส่วนใหญ่ตัดสินใจออกจากโรงเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพประมง
2. ลักษณะปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ เช่น บุตรชาวประมงที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะตัดสินใจออกจากโรงเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพประมง และบุตรชาวประมงที่มีบิดามีระดับการศึกษาต่ำจะตัดสินใจออกจากโรงเรียน ส่วนปัจจัยทางประชากร พบว่า บุตรชาวประมงที่มีครอบครัวใหญ่จะตัดสินใจออกจากโรงเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพประมง
3. ปัจจัยความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน พบว่า การที่บุตรชาวประมงมีความสนิทสนมกับกลุ่มเพื่อนที่ต้องการออกโรงเรียนก็จะทำให้ตัดสินใจตามเพื่อนเหล่านั้นด้วย
4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับผลการเรียน พบว่า การที่บุตรชาวประมงที่มีผลการเรียนไม่ดีจะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพมากกว่าบุตรชาวประมงที่มีผลการเรียนดี

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงความมุ่งหวังของบิดาและความประสงค์ของบุตรพบว่า ในจำนวนบุตรที่ตัดสินใจออกจากโรงเรียนมาประกอบอาชีพประมง บิดาก็มีความประสงค์ที่จะให้ออกจากโรงเรียนเช่นเดียวกัน

มะเตือ เสมา (2513 : 56 - 64) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกและไม่เลือกเรียนครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี พบว่านักเรียนหญิงจะเลือกเรียนครูมากกว่านักเรียนชายและเหตุผลในการเลือก เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาสังคมและจากการศึกษาของธารณี หาญวิรัตน์ (2513) คำตอบที่ได้รับ คือ นักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ในภาคเหนือเลือกเรียนครูและนักเรียนหญิงจะเลือกมากกว่านักเรียนชาย เหตุผลในการเลือกเพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาสังคม

สุดใจ เหล่าสุนทร (2505 : 65) ศึกษาถึงสาเหตุของการเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียน พบว่า

1. เลือกเพราะความมั่นคงอันเกิดจากความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ
2. เลือกเพราะเกียรติยศชื่อเสียง
3. เลือกเพราะความนับถือที่ได้รับจากประชาชน
4. เลือกเพราะเครื่องแบบและเครื่องแต่งกาย
5. เลือกเพราะต้องการสืบอาชีพจากบิดาหรือบรรพบุรุษ

การเลือกอาชีพของนักเรียนจะคำนึงถึงผลตอบแทนที่จะได้รับ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับจากสังคมและความมั่นคงของงาน

โสตถิมล มีทรัพย์ (2514) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคใต้ พบว่า สังคมไทยยังมีความเชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับเพศหญิงมากกว่าเพศชายทำให้นิสิตชายที่เรียนครูรู้สึกด้อยที่จะยึดอาชีพครู ทั้งนี้เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวกับเด็ก ๆ ต้องคอยดูแลเอาใจใส่เด็ก ๆ จำเจและไม่เข้ากับเอกลักษณ์ของเพศชาย

พัชรินทร์ ปิยวนิชพงษ์ (2535 : 66) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเลือกประกอบอาชีพส่วนตัวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 และ 4 คณะ คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรม คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะรัฐศาสตร์ จำนวน 391 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม พบว่า.-

1. อาชีพบิดา - มารดามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุตร
2. รายได้ของบิดา - มารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการประกอบอาชีพส่วนตัว ผู้วิจัยให้เหตุผลว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่บิดา - มารดามีรายได้ปานกลางและดีใกล้เคียงกันจึง ไม่มีผลต่อบุตรในการเลือกประกอบอาชีพ
3. สาขาวิชาที่เรียนมามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพส่วนตัว
4. ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความต้องการเลือกประกอบอาชีพส่วนตัว
5. ความต้องการประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความสำเร็จสูง ผู้วิจัยให้เหตุผลว่า ผู้มีความสำเร็จในด้านการเรียนดีไม่เลือกประกอบอาชีพส่วนตัว เขาอาจจะเลือกศึกษาต่อในระดับสูง ๆ ก็ได้เพราะเขามีโอกาสดีกว่า

สมเกียรติ ต้นสกุล (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโอกาสในการศึกษากับความมุ่งปรารถนาในการเลื่อนฐานะของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคามที่จะสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2518 จำนวน 344 คน ระดับปริญญาตรี 60 คน ระดับ ป.กศ.สูง 130 คน และ ป.กศ.ต้น 154 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ Chi-Square, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient

พบว่า นักศึกษา ป.กศ. สูงและนักศึกษาปริญญาตรีส่วนมากสังกัดชั้นสังคมของบิดาที่สูงกว่านักศึกษาชั้น ป.กศ. ต้น นักศึกษาหญิงโดยส่วนรวมนอกจากจะสังกัดชั้นสังคมของบิดาที่สูงกว่านักศึกษาชายแล้ว ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปและมีความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครูมากกว่านักศึกษาชายอีกด้วย นักศึกษาโดยส่วนรวมที่สังกัดชั้นต่ำค่อนข้างสูงอีกทั้งยังพบปัจจัยต่าง ๆ ที่ให้ผลต่อความมุ่งปรารถนาศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปของนักศึกษาแตกต่างกันเป็นต้นว่า ผู้มีบิดา มารดาเป็นกลุ่มยึดเหนี่ยวมุ่งปรารถนาศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่าผู้ที่มีเพื่อน ๆ ที่มาจากบิดามีอาชีพรับราชการ มุ่งปรารถนาศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่าผู้ที่มีบิดามีอาชีพเกษตรกรรมและผู้ที่มีใจจะประกอบอาชีพครูมีความมุ่งหมายปรารถนาดังกล่าวมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ตั้งใจจะประกอบอาชีพครู

เป็รื่อง จันดา (2519 : 93) ได้ศึกษาถึงเหตุผลในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประชาภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 506 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม

พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีส่วนสัมพันธ์กับการให้เหตุผลหรือแรงจูงใจในการเลือกอาชีพหมวดต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความต้องการในความก้าวหน้า มั่นคงในการอาชีพมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางและสูง

พรเทพ ลีทองอิน (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกวิชาพลศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาเอกพลศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ในวิทยาลัยพลศึกษา 17 แห่ง รวมทั้งสิ้น 387 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเอกพลศึกษา มีดังนี้ -

1. ปัจจัยด้านความรัก ความถนัดและความสนใจในสาขาวิชาชีพพลศึกษา มีตัวแปรย่อยที่นักศึกษาเลือกมากที่สุด ความสนใจเกี่ยวกับการกีฬา
2. ปัจจัยทางด้านความคิดเห็นส่วนตัว มีตัวแปรย่อยที่นักศึกษาเลือกมากที่สุดคือ เป็นวิชาที่แสดงออกด้านความสามารถทางกาย และครูพลศึกษาที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่าครูอื่น
3. ปัจจัยในด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ มีตัวแปรย่อยที่นักศึกษาเลือกมากที่สุดคือ ความรู้ทางสาขาพลศึกษา ช่วยให้หางานได้หลายทาง เห็นว่ามีช่องทางเรียนต่อได้สูงขึ้นหลายสถาบัน เห็นว่ามีทางหารายได้พิเศษ เห็นว่าเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติและเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อตัวเองในชีวิตประจำวัน
4. ปัจจัยในด้านความมีเกียรติยศ ชื่อเสียง มีตัวแปรย่อยที่นักศึกษาเลือกมากที่สุด คือ เป็นอาชีพที่สุจริต
5. ปัจจัยในด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีตัวแปรย่อยที่นักศึกษาเลือกมากที่สุดคือ ตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง

6. ปัจจัยในด้านความจำเป็นบางประการ ตัวแปรย่อยที่นักศึกษาเลือกมากที่สุดคือ ต้องการเรียนจบเพื่อ ไปประกอบอาชีพอื่นให้เร็วที่สุด

7. ปัจจัยในด้านสุขภาพอนามัย ตัวแปรย่อยที่นักศึกษาเลือกมากที่สุด คือ สุขภาพแข็งแรงเหมาะสมกับการเรียนสาขาพลศึกษา มีความสนุกสนานและพึงพอใจกับการออกกำลังกาย และการฝึกพลศึกษา ชอบเรียนวิชานี้เพราะทำให้ได้ออกกำลังกายมากกว่าวิชาอื่นและชอบกิจกรรมที่มีการต่อสู้และมีการแข่งขัน

สมพงษ์ มั่นระวัง (2513: 161) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาแนวโน้มในการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนจำนวน 589 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 475 คน ผลการวิจัยพบว่าเหตุผลที่นักเรียนใช้ในการพิจารณาเลือกเรียนต่อ คือ โอกาสในการหารายได้และความเหมาะสมกับสติปัญญาของตนเอง ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเรียนต่อของนักเรียนมากกว่าครู นักเรียนที่ผู้ปกครองอาชีพทำไร่ ทำนาหรือทำสวน ส่วนใหญ่จะเลือกเรียนต่อสายอาชีพมากกว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองค้าขาย รับราชการ และเหตุผลที่ผู้ปกครองมุ่งหวังให้นักเรียนเรียนต่อคือ โอกาสในความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะเลือกเรียนสายอาชีพมากกว่าสายสามัญ

สนั่น ประจงจิตร (2515: 58-64) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมแบบประสม และโรงเรียนมัธยมแบบธรรมดา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2514 โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาแบบประสม 200 คน แบบธรรมดา 200 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในโรงเรียนแบบประสม นักเรียนได้รับแรงจูงใจในการเลือกอาชีพเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ความถนัด ความสนใจและเหตุผลส่วนตัว ลักษณะงานและความก้าวหน้า เกียรติยศชื่อเสียง เงิน ความจำเป็นและบุคคล ส่วนนักเรียนในโรงเรียนแบบธรรมดา ได้รับแรงจูงใจในการเลือกอาชีพเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ความถนัด ความสนใจ และเหตุผลส่วนตัว เกียรติยศชื่อเสียง ลักษณะของงานและความก้าวหน้า เงิน และความจำเป็นและความต้องการของบุคคล

ประสงค์ บุญพรวงค์ (2524: 84-85) ได้ทำการศึกษาเรื่องศึกษาองค์ประกอบในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยทำการศึกษาแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 924 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบด้านลักษณะงานและความก้าวหน้า ด้านความถนัด ความสนใจ และเหตุผลส่วนตัว ด้านความจำเป็น ด้านรายได้ และด้านบุคคล ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง และครูมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียนไม่ต่างกัน

ฟิลลิป เอ. เพอร์โรน (Phillip A. Perrone, 1965: 254-257) ได้ทำการศึกษาเรื่องค่านิยมและปัจจัยที่นักเรียนใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นปีที่ 7 และ 8 จำนวน 196 คน และบิดาของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า บิดามารดามีอิทธิพลในการเลือกศึกษาต่อและเลือกประกอบอาชีพของนักเรียน และยังพบว่า บิดามารดาของนักเรียนมองความสำคัญของการศึกษาและอาชีพโดยคำนึงถึงรายได้ ความมั่นคงของงานในอนาคต และความเป็นอิสระในงานที่ทำ

คอนเนล ลินดา บลิเซท (Donnel Linda Blisset, 1978: 2212) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเลือกโครงการการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพและอาชีพที่จะทำของนักเรียนชั้นปีที่ 12 ของโรงเรียนในรัฐมิสซิสซิปปี กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 356 คน ผลการวิจัยพบว่า บิดามารดาผู้ปกครองเป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจของนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาและอาชีพ แต่เหตุผลในการศึกษาต่อและการตัดสินใจของแต่ละบุคคลอาจจะเหมือนกันหรือต่างกันได้ เหตุผลและการตัดสินใจอาจจะมีแตกต่างกันไปเป็นต้นว่า อยากมีรายได้สูง อยากมีเกียรติ ต้องการเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ต้องการความยกย่องจากสังคมหรือบางคน เลือกตามความต้องการ ของบิดา มารดา และญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อนฝูงและบุคคลที่รู้จัก บางคนเลือกตามความจำเป็น

สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้เป็นแนวความคิดในการตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

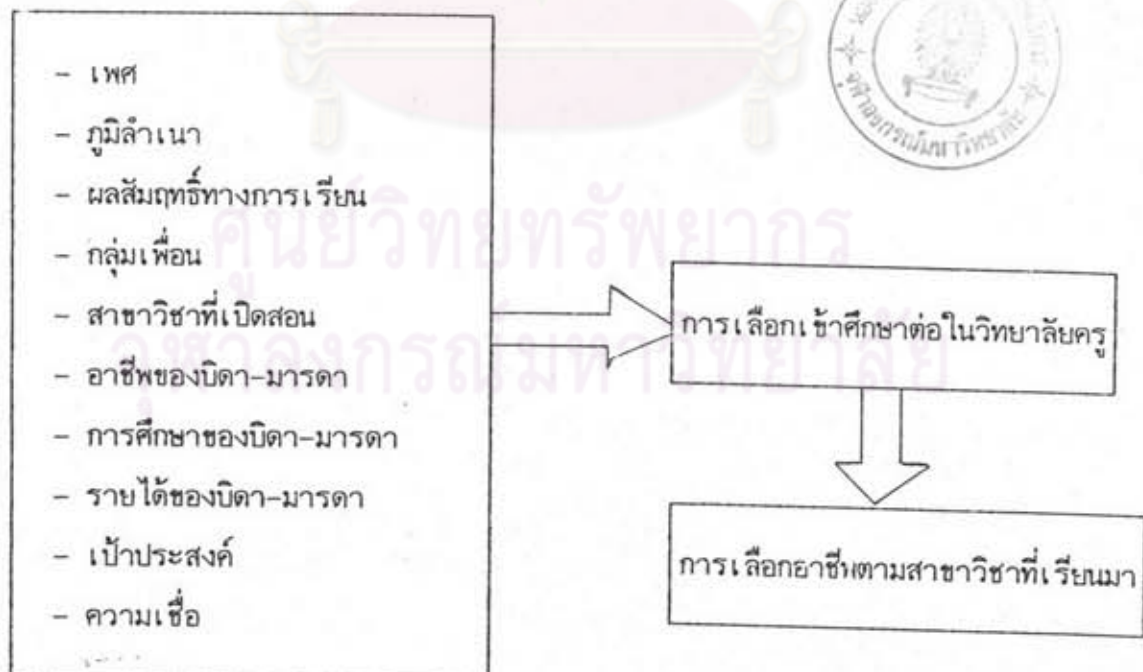
- สมมติฐานข้อที่ 1 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับเพศ
 สมมติฐานข้อที่ 2 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับภูมิลำเนา
 สมมติฐานข้อที่ 3 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 สมมติฐานข้อที่ 4 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับกลุ่มเพื่อน
 สมมติฐานข้อที่ 5 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับสาขาวิชาที่เปิดสอน
 สมมติฐานข้อที่ 6 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับอาชีพบิดา-มารดา
 สมมติฐานข้อที่ 7 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับการศึกษาบิดา-มารดา
 สมมติฐานข้อที่ 8 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับรายได้บิดา-มารดา
 สมมติฐานข้อที่ 9 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์
 สมมติฐานข้อที่ 10 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับความเชื่อ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่

ตัวแปรตาม

อธิบายสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับเพศ หมายความว่า การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูครั้งนี้จะดูได้จากเรื่องความเหมาะสมของบุคลิกภาพ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้คือเพศและการศึกษาครั้งนี้เพศหญิงมีแนวโน้มจะมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากนักศึกษาชายสอบเข้าไม่ได้หรือการเรียนสายครุศาสตร์เป็นสายที่เหมาะสมกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพราะเพศหญิงมีคุณสมบัติเหมาะสมจะเป็นครูได้ดีกว่าเพศชาย โดยมีทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดของทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ Holland (1973) ที่ว่า บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน คือ ถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่สม่ำเสมอเหมาะกับอาชีพหนึ่งอาชีพใดและได้รับความช่วยเหลือจากการได้รับข้อมูลด้านอาชีพและการได้รับคำปรึกษาด้านอาชีพแล้วจะทำให้เลือกอาชีพได้สะดวกและเหมาะสม ซึ่งในสมมติฐานดังกล่าว นักศึกษาหญิงจะมีความเหมาะสมด้านสายครุมากกว่านักศึกษาชายและอาจจะได้รับคำแนะนำหรือข้อมูลข่าวสารที่ดีกว่าจึงทำให้นักศึกษาหญิงสอบเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกสายครุศาสตร์ได้มากกว่านักศึกษาชาย

ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (อ้างจาก วัชรีย์ ทรัพย์มี, 2522: 15) กล่าวว่า บุคคลใช้วิธีการผูกพันตัดสินใจเลือกอาชีพโดยหลักการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน เพราะบุคคลประกอบด้วยลักษณะหลายประการ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ฯลฯ โดยจะมีการพิจารณาลักษณะของอาชีพมาประกอบด้วย เช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน เวลา และทุนทรัพย์ในการใช้ไปกับการเตรียมตัวตั้งแต่เริ่มแรก การที่นักศึกษาหญิงเลือกเข้าศึกษาในวิทยาลัยครู และเลือกเรียนสายครุศาสตร์นั้น อาจจะเป็นเพราะนักศึกษาได้ใช้วิธีการผูกพันวิเคราะห์ลักษณะของตนเองและลักษณะของอาชีพแล้วว่าเหมาะสมกับตัวเองจึงเลือกศึกษาในสาขานี้ หรืออาจจะมีบุคคลแวดล้อมให้การสนับสนุน เช่น พ่อ-แม่ หรือครู-อาจารย์

มะเตือ เสมอ (2513: 56-64) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกและไม่เลือกเรียนครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี พบว่า นักเรียนหญิงจะเลือกเรียนครูมากกว่านักเรียนชาย ซึ่งให้เหตุผลในการเลือกเพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาสังคมซึ่งตรงกับการศึกษาของธารณี หาญวิรัตน์ (2513) ที่ว่า นักเรียนหญิงชั้น ม.ศ.3 ในภาคเหนือเลือกเรียนครูมากกว่านักเรียนชาย และให้เหตุผลในการเลือกว่า อาชีพครูพัฒนาสังคม

โสตถิผล มีทรัพย์ (2514) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคใต้ พบว่า สังคมไทยยังมีความเชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทำให้บัณฑิตชายที่เรียนครูเกิดความรู้สึกด้อยที่จะยึดอาชีพครู เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวกับเด็ก ๆ ต้องคอยดูแลเอาใจใส่เด็ก จำเจและไม่เหมาะกับลักษณะของเพศชายซึ่งตรงกับเบญจมา จิรภัทรพิมล (2516) ที่ว่า นักศึกษาชายจะมีความมุ่งปรารถนาทางอาชีพต่างไปจากนักศึกษาหญิง ทำให้ทราบว่าค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพของสังคมไทยจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างลักษณะอาชีพกับเพศ

สมเกียรติ ต้นสกุล (2520) ได้ศึกษาโอกาสในการศึกษากับความมุ่งปรารถนาในการเลื่อนฐานะของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาหญิงระดับป.กศ. สูง และระดับปริญญาตรีที่สังกัดชั้นสังคมของบิดาที่สูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครูมากกว่านักศึกษาชาย

สมมติฐานข้อที่ 2 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับภูมิลำเนา หมายความว่า การมีถิ่นที่อยู่อาศัยใกล้กับวิทยาลัยครูจะให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเป็นจำนวนมาก เพราะความสะดวกในการเดินทางมาศึกษาและอีกอย่างไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากเกี่ยวกับเรื่องที่พักอาศัยในขณะที่กำลังศึกษา และการศึกษาต่อในวิทยาลัยครูก็เป็นอาชีพที่นิยมของคนในสวนภูมิภาคหรือในชนบท ดังเหตุผลตามทฤษฎีและผลงานวิจัยที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดของทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลของ Fran Parsons (อ้างในวัชรีย์ ทรัพย์มี, 2522: 15-16) ว่า การเลือกอาชีพของบุคคลจะใช้พิจารณาในการตัดสินใจเลือกโดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ซึ่งจะมีการศึกษาลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพด้วย ถิ่นที่อยู่อาศัยและค่านิยมในชุมชนจะมีอิทธิพลต่อการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นภูมิลำเนา จะสังเกตพบว่าคนไทยในชนบทมักจะนิยมให้บุตรหลานเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพครู เพราะถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติในสังคมและอีกอย่างวิทยาลัยครูก็ตั้งอยู่กระจายในส่วนภูมิภาค

สะดวกสบายในการเดินทางไปศึกษา เพราะฉะนั้นการวิเคราะห์ถิ่นที่อยู่อาศัยกับองค์ประกอบของบุคคลในการเลือกครั้งนี้จึงมีส่วนสัมพันธ์กัน

เก็จวลี นารักชาวงศ์ (2526: 107) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับคะแนนการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในวิทยาลัยครูกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 431 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู ได้แก่ การมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคะแนนการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ ภูมิลำเนา โดยให้เหตุผลว่า การศึกษาวิชาชีพครูเป็นที่นิยมของบุคคลในภูมิภาคเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมไม่สูงนัก และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ใช้เวลาเรียนเพียง 2 ปี ก็สามารถประกอบอาชีพได้ และยังมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นอีกด้วย ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ อติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่ว่า "ในชนบทมีอาชีพครูดู เหมือนจะเป็นที่พึงของคนยากจน บิดามารดาที่มีอาชีพทำไร่ไถนา ไม่สามารถจะให้บุตรไปเรียนทางอื่นได้ ก็ให้เรียนครู อย่างน้อยจบออกมาก็หวังจะให้เป็นครูในท้องถิ่น มีเงินเดือนกิน ซึ่งก็ยิ่งดีกว่าทำไร่ไถนา (เกรียง กীরติกร, 2517: 19)

สมมติฐานข้อที่ 3 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายความว่า การที่นักศึกษามีผลการเรียนดีหรือปานกลางจะตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเป็นจำนวนมาก เพราะนักศึกษาสามารถเรียนจบตามหลักสูตรและสามารถออกไปประกอบหน้าที่การงาน ด้วยเหตุผลตามทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ

จากแนวความคิดของทฤษฎีลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลของ Frank Parsons (อ้างในวัชรีย์ ทรัพย์มี, 2522: 17) ที่ว่า บุคคลจะเลือกอาชีพโดยมีการวิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลจะวิเคราะห์คุณสมบัติต่าง ๆ และองค์ประกอบของตนเอง เช่น ความสามารถและสติปัญญา คือ ถ้าบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดีในวิชาใด เกี่ยวกับด้านใดก็มักจะเลือกอาชีพในแนวนั้นในการศึกษาครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน นักศึกษาที่วิเคราะห์ความสามารถของตนเองแล้วว่า ไม่สามารถจะสมัครสอบและเรียนต่อในสายอื่นได้ ก็จะตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อสายครุศาสตร์ในวิทยาลัยครู เพราะคิดว่าตนเองจะสามารถเรียนได้สำเร็จและประกอบอาชีพในด้านนี้ได้เหมาะสมกว่าด้านอื่น

ชงศักดิ์ บุญนาธรรม (2531) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังในการศึกษาและการประกอบอาชีพของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีผลต่อความคาดหวังในการศึกษาของนักเรียน

พรพิมล สุนทรอาจารย์ (2534) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของนักเรียนสตรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์ คือ ความสามารถทางการศึกษาของตนเอง

ณัฐฉานี เนาวประดิษฐ์ (2528) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมงหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ: ศึกษากรณีบุตรชาวประมง ปัจจัยที่เกี่ยวกับผลการเรียน พบว่า บุตรชาวประมงที่มีผลการเรียนไม่ดีจะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพมากกว่าบุตรชายชาวประมงที่มีผลการเรียนดี ซึ่งตรงกับเป็รื่อง จันดา (2519: 93) ที่ได้ศึกษาถึงเหตุผลในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสมภาคเหนือ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีส่วนสัมพันธ์กับการให้เหตุผลหรือแรงจูงใจในการเลือกอาชีพหมวดต่าง ๆ แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับกลุ่มเพื่อน หมายความว่า การที่นักศึกษามีกลุ่มเพื่อนเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู โอกาสที่นักศึกษาจะเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูมีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาที่อยู่ในวัยนี้กำลังยึดถือกลุ่มเพื่อนเป็นที่ตัดสินใจ ด้วยเหตุผลตามทฤษฎีและงานวิจัยที่สนับสนุนดังนี้

กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันซึ่งมักชอบยึดเพื่อนเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เพื่อนยอมรับและเป็นการแสดงความเป็นพวกเดียวกัน (สุพัตรา สุภาพ, 2536: 60) เพราะกลุ่มเพื่อนจะช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัวหรือผู้ใหญ่ เช่น ความเสมอภาค ความเป็นตัวของตัวเอง บุคคลอาจเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้องและนำเอาพฤติกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนมาใช้เป็นแนวปฏิบัติของตนเอง (ณรงค์ เส็งประชา, 2528: 57)

เนื่องจากแนวความคิดทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ ยอมรับค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อจะได้มีสถานภาพและปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ที่สังคมต้องการ (สุพัตรา สุภาพ, 2536: 48) ในการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู โดยยึดเอากลุ่มเพื่อนเป็นแบบอย่าง เป็นการขัดเกลาทางสังคม โดยผ่านกระบวนการที่มีกลุ่มเพื่อนเป็นตัวแทนในการขัดเกลา เพราะเห็นเพื่อนที่เข้าศึกษาต่อหรือได้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนก็เลยเลือกกระทำตาม เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งดี

ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ของ Frank Parsons (อ้างจาก วชิร ทรัพย์มี, 2522: 17) ที่ว่า การเลือกอาชีพของบุคคลจะใช้การพิจารณาในการตัดสินใจเลือก โดยการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งในที่นี้บุคคลจะเลือกอาชีพหรือเลือกศึกษาต่อตามเพื่อนสนิทของตนในการเข้าศึกษาต่อครั้งนี้ เพราะเมื่อพิจารณาและวิเคราะห์ดูตัวเองแล้วสามารถจะกระทำตามแบบเพื่อน ได้จึงเลือกเข้าศึกษาต่อตามเพื่อน

ซงศักดิ์ บุญนาธรรม (2531) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักศึกษาชาย มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ความคาดหวังในการศึกษาต่อของเพื่อนสนิทมีผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน หมายความว่า แนวโน้มที่มีเพื่อนสนิทเข้าศึกษาต่อ นักเรียนก็จะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อตามด้วยซึ่งตรงกับ พรพิมล สุนทรจารย์ (2524) ที่ได้เข้าศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ของนักเรียนสตรี พบว่า ปัจจัยทางด้านอิทธิพลของบุคคลนัยสำคัญซึ่งได้แก่เพื่อน มีอิทธิพลสูงสุดในการเลือกเรียนต่อสาขาวิศวกรรมศาสตร์

ณัฐฉาน นาวประดิษฐ์ (2528) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมง หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ: ศึกษากรณีบุตรชาวประมง พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมงหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ คือ บุตรชาวประมงมีความสนิทสนมกับกลุ่มเพื่อนที่ต้องการออกโรงเรียนก็จะทำให้ตัดสินใจในตามกลุ่มเพื่อนด้วย

สมมติฐานข้อที่ 5 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับสาขาวิชาที่เปิดสอน หมายความว่า การที่วิทยาลัยครูเปิดสอนหลายสาขาวิชา ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงสาขาใด

สาขาหนึ่งเหมือนที่ผ่านมา โอกาสที่นักศึกษาจะตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูยังมีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะว่านักศึกษามีโอกาสที่จะ ได้เลือก เรียนตามความสามารถและความถนัดของตนเองและอีกอย่างนักศึกษาก็สามารถ เรียนต่อในวิทยาลัยครูได้ โดยไม่ต้อง ไปศึกษาที่อื่นที่อยู่ห่างไกลถิ่นที่อยู่ของตนเอง ด้วยเหตุผลตามทฤษฎีและผลงานวิจัยที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของ วิลเลียม ดับบลิว. ริดเดอร์ (William W. Reeder, 1971 อ้างใน สุรพล กาญจนะจิตรา, 2534: 29) กล่าวว่า การที่บุคคลตัดสินใจกระทำอะไรลงไปขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและปัจจัยหลายประการ ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการกระทำ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง การที่นักศึกษาตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูครั้งนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง อาจจะมาจากหลาย ๆ ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกกระทำ

พรเทพ สีสทองอิน (2533: 72) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ในวิทยาลัยพลศึกษา 17 แห่ง พบว่า โปรแกรมการศึกษาหรือสาขาวิชา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาพลศึกษา โดยให้เหตุผลว่า โปรแกรมวิทย์-คณิตเป็นโปรแกรมที่สามารถนำไปสอบ เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่นได้อย่างมากและตรงกับสมพงษ์ มั่นระวัง (2513: 53) ที่ทำการศึกษาเรื่องแนวโน้มในการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย พบว่า สาขาวิชาในระดับอุดมศึกษามีผลต่อการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพ โดยให้เหตุผลว่า ได้เล็งเห็นความสำคัญของสาขาวิชาที่เลือกกว่ากำลังเป็นที่ต้องการของประเทศในปัจจุบัน

สมมติฐานข้อที่ 6 การตัดสินใจเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับอาชีพของบิดา-มารดา หมายความว่า การเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูครั้งนี้จะพิจารณาจากอาชีพของบิดา-มารดา เพราะถ้าอาชีพของบิดา-มารดาเป็นอาชีพกรรมกรแบกหาม ทำไร่ ทำนา ทำสวน มีรายได้น้อยนักศึกษาก็จะเลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเป็นจำนวนมาก และจบออกมาแล้วก็จะเลือกประกอบอาชีพครูเพราะจะทำให้ให้นักศึกษามีอาชีพที่ดีกว่าอาชีพบิดา-มารดา และยังคงอยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าอีกด้วย ตรงกันข้ามกับนักศึกษาที่บิดา-มารดามีอาชีพรับราชการหรืออาชีพอื่น ๆ ที่มีรายได้ดีนักศึกษาก็อาจจะไม่เลือก เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู อาจจะยึดถืออาชีพเหมือนบิดา-มารดาของเขาหรือไม่เลือกก็ได้ ดังเหตุผลตามทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดของทฤษฎีการจัดช่วงชั้น (Social Stratification Theory) กล่าวว่า การจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็นรูปแบบที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในชั้นต่าง ๆ ของสังคม เช่น อาชีพ รายได้ การศึกษา (Horton & Hunt, 1972: 253) โดยอาชีพ เป็นเกณฑ์ตัวชี้การจัดช่วงชั้นทางสังคมตัวหนึ่งที่ได้ชัด คือ การที่บุคคลมีอาชีพที่สังคมยกย่องก็มีโอกาสจะได้ดำรงตำแหน่งสูง ๆ ซึ่งในการศึกษาอาชีพของบิดา-มารดาของนักศึกษาที่แตกต่างกัน และอยู่ในชั้นชั้นที่แตกต่างกัน ก็จะมีแนวโน้มทำให้นักศึกษาเลือกอาชีพที่แตกต่างกันไปด้วย หรืออาจจะเลือกอาชีพเหมือนบิดา-มารดาก็ได้ เพราะเห็นว่าอาชีพของบิดา-มารดาเป็นอาชีพที่มีเกียรติในสังคม สังคมยกย่องซึ่งจะทำให้นักศึกษาอยู่ในอีกชั้นชั้นหนึ่ง แต่ถ้าอาชีพของบิดา-มารดาไม่ได้รับการยกย่องในสังคมนักศึกษาก็อาจจะไม่เลือกประกอบอาชีพเหมือนบิดา-มารดา

จุมพล ทิมพานิช (2517: 166) ได้ทำการศึกษาแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่า อาชีพของบิดา-มารดา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน คือ นักเรียนที่บิดาเป็นลูกจ้างเอกชน พ่อค้า จะเลือกอาชีพแพทย์มากกว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการ

ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2513) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทเลือกทำงานหรือศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับฐานะของครอบครัวและอาชีพของบิดามีความสำคัญอย่างสูงต่อโอกาสที่บุตรจะได้ศึกษาต่อและสอดคล้องกับ พัชรินทร์ ปิยวณิชพงศ์ (2535: 66) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเลือกประกอบอาชีพส่วนตัวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า อาชีพบิดา-มารดามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุตร

สมมติฐานข้อที่ 7 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับรายได้ของบิดา-มารดา หมายความว่า รายได้ของบิดา-มารดามีส่วนสำคัญมากในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อครั้งนี้ ถ้าบิดา-มารดาของนักศึกษามีรายได้ต่ำหรือปานกลางโอกาสที่นักศึกษาจะเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูมีเป็นจำนวนมาก เพราะการเรียนในวิทยาลัยครูไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก และอีกอย่างก็เป็นสถาบันที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค และเมื่อนักศึกษาเรียนจบออกมาก็จะเลือกประกอบอาชีพครู ซึ่งตรงกันข้ามกับนักศึกษาที่บิดา-มารดามีรายได้ดี โอกาสที่จะเลือกเข้าศึกษา

สถาบันต่าง ๆ มีมาก ทั้งนี้เพราะรายได้ของบิดา-มารดาเอื้ออำนวยต่อการศึกษาต่อด้วยเหตุผลตามทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดของทฤษฎีการจัดช่วงชั้นทางสังคม กล่าวว่า ในการจัดช่วงชั้นทางสังคม เกณฑ์ที่ใช้แบ่งการจัดช่วงชั้นทางสังคมที่สำคัญอันดับแรกก็คือ ความมั่งคั่งและรายได้ เพราะการที่บิดา-มารดาเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ มีรายได้สูงจะถูกจัดให้อยู่ในสถานภาพทางสังคมระดับสูงและถ้าบิดา-มารดามีสิ่งเหล่านี้ก็จะนำมาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุตรมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้มากกว่าที่บิดา-มารดามีอยู่ ซึ่งจัดอยู่ในสถานภาพชั้นทางสังคมที่ต่ำ เพราะการที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนและมีอาชีพที่ดีนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทรัพย์สินของบิดา-มารดาของบุคคลนั้น เพราะฉะนั้นฐานะทางเศรษฐกิจจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการตัดสินใจประกอบอาชีพ เพราะถ้าหากว่าครอบครัวใดมีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็สามารถส่งบุตรให้ได้รับการศึกษาในชั้นสูงได้ (พัชรินทร์ ปิยวนิชพงษ์, 2535: 29)

จงศักดิ์ บุญนารธรรม (2531) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักศึกษาชาย มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุดรดิตต์ พบว่า ปัจจัยทางด้านฐานะเศรษฐกิจและสังคมของบิดา-มารดามีผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน โดยนักเรียนที่บิดา-มารดามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะคาดหวังในการศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่บิดา-มารดามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ และตรงกับข้อหิพม์ ราศรีเกรียงไกร (2523) ที่ว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรและมารศรี กองเกต (2524) ได้สำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนและนักศึกษา ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของบิดา-มารดาที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้ของบิดา-มารดามีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ณัฐฉิ เนาวประดิษฐ์ (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมงหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ พบว่า ลักษณะปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ เช่น บุตรชาวประมงที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะตัดสินใจออกโรงเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพประมง

สมมติฐานข้อที่ 8 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับการศึกษาของบิดา-มารดา หมายความว่า การศึกษาของบิดา-มารดามีส่วนสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา เพราะถ้าบิดา-มารดามีการศึกษาต่ำ โอกาสที่นักศึกษาจะเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียนจบมาจะเป็นจำนวนมาก ตรงกันข้ามกับนักศึกษาที่บิดา-มารดามีการศึกษาสูงอาจจะให้คำแนะนำแก่บุตรให้เรียนในด้าน โน่นหรือสายที่มีโอกาสก้าวหน้าเพื่อจะได้มีชั้นชั้นที่ดี ๆ ในสังคม ดังทฤษฎีและผลงานวิจัยที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดของทฤษฎีการจัดช่วงชั้นทางสังคม กล่าวว่า ในการจัดช่วงชั้นทางสังคม เกณฑ์ที่ใช้แบ่งการจัดช่วงชั้นทางสังคมที่สำคัญอีกอย่างก็คือ การศึกษา เพราะผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงย่อมมีฐานะทางสังคมที่แตกต่างกันออกไปจากผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสจะดำรงตำแหน่งสูงในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ส่วนผู้มีโอกาสทางการศึกษาน้อยจะทำให้เขาประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำเป็นอาชีพที่อยู่ในระดับต่ำ (Horton & Hunt, 1972: 255)

มารศรี กองเกตุ (2524) ได้สำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนและนักศึกษา ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของบิดา-มารดาที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามีผลต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียนและตรงกับชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2513) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทเลือกทำงานหรือศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษามาฉบับดับ พบว่า ระดับการศึกษาของบิดา-มารดามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุตรคือ บิดา-มารดาที่จบการศึกษาสูงจะมีจำนวนร้อยละของบุตรที่ศึกษาต่อสูง

สมมติฐานข้อที่ 9 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์ หมายความว่า การที่นักศึกษามีจุดประสงค์หรือมีเป้าประสงค์เกี่ยวกับการตัดสินใจของตนเองว่าเมื่อเลือกเข้าศึกษาในวิทยาลัยครูแล้วโอกาสหางานทำได้ง่าย จบออกมาแล้วมีรายได้ดี สามารถเรียนต่อในระดับสูง ๆ ได้ นักศึกษาก็จะเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเป็นจำนวนมาก และเมื่อจบออกมาแล้วนักศึกษาก็จะเลือกประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียนมา ซึ่งตรงกันข้ามกับนักศึกษาที่ไม่มีจุดประสงค์ดังกล่าวแต่ก็ยังเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู เมื่อจบออกมาแล้วนักศึกษา

อาจจะไม่เลือกประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียนมาก็ได้ ด้วยเหตุผลตามทฤษฎีและผลงานการวิจัยดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของ วิลเลียม ดับบลิว. ริดเดอร์ (William W. Reeder, 1971 อ้างในสุรพล กาญจนะจิตรา, 2534: 29) กล่าวว่า เหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ไม่ได้มีเพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เหตุผลในการกระทำของริดเดอร์กล่าวไว้มีอยู่ 10 ประการ ได้แก่ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ปทัสฐาน ค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณี ความคาดหวัง ข้อผูกพัน แรงเสริม โอกาส ความสามารถและการสนับสนุน ซึ่งเหตุผลดังกล่าวอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้ การที่นักศึกษาเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนมานั้นอาจจะมีเหตุผลมาจากปัจจัย 10 ประการหรือมาจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ปัจจัยเกี่ยวกับเป้าประสงค์และความเชื่อมาเป็นปัจจัยในการศึกษา เพราะถ้านักศึกษามีปัจจัย 2 อย่างแตกต่างกัน ก็จะทำให้นักศึกษาเลือกเข้าศึกษาในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกันหลังจากจบการศึกษาในสาขาวิชาที่เรียนจบมาแล้ว

จากแนวความคิดของทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, 1954) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์เกิดจากความต้องการขั้นพื้นฐานซึ่งจะเรียงจากความต้องการน้อยไปหา มาก ซึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูของนักศึกษาครั้งนี้อาจจะมีแรงจูงใจมาจากความต้องการในด้านความนับถือ ความมีเกียรติ มีชื่อเสียงในสังคม ความต้องการแสดงความสามารถของตนเองให้สังคมประจักษ์คือ สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ฯลฯ ถ้านักศึกษามีจุดมุ่งหมายกับความต้องการดังกล่าว นักศึกษาก็จะเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนมา แต่ถ้านักศึกษาไม่เห็นด้วยกับจุดประสงค์ดังกล่าว แต่เลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูนักศึกษาก็จะไม่เลือกอาชีพตามสาขาดังกล่าวเมื่อเรียนจบมาแล้ว

สุดใจ เหล่าสุนทร (2505: 65) ศึกษาถึงสาเหตุของการเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียนพบว่า เลือกเพราะเกียรติยศ ชื่อเสียง ตรงกับพรเทพ ลีทองอิน (2533) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกได้แก่ ปัจจัยในด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ ปัจจัย

ในด้านความมีเกียรติยศ ชื่อเสียง และตรงกับประสงค์ บุญพรวงศ์ (2524: 85) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบด้านเกียรติยศชื่อเสียงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือก แผนการเรียนของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งตรงกับสนั่น ประจงจิตร (2515: 58) ที่ว่า เกียรติยศ ชื่อเสียง ความก้าวหน้า เป็นองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมแบบประสมและโรงเรียนมัธยมแบบธรรมดา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ดอนเนล ลินดา บลิเซท (Donnell Linda Bliseent, 1978:2212) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง การเลือกโครงการการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพและอาชีพที่จะทำของนักเรียนชั้นปีที่ 12 ของโรงเรียนในรัฐมิสซิสซิปปี พบว่า เหตุผลในการศึกษาต่อ และการตัดสินใจคือ อยากรู้เกียรติ ต้องการเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ได้รับการยกย่องในสังคม

สมมติฐานข้อที่ 10 การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูขึ้นอยู่กับความเชื่อ หมายความว่า ถ้านักศึกษามีการรับรู้หรือคิดว่าการได้ศึกษาต่อในวิทยาลัยครูจะทำให้มีเกียรติ มีชื่อเสียง มีโอกาสก้าวหน้า ฯลฯ ก็จะทำตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเป็นจำนวนมาก และเมื่อจบตามสาขาวิชาที่เลือกเรียนแล้วนักศึกษาก็จะเลือกประกอบอาชีพตามสาขาที่เรียนมา ด้วยเหตุผลตามทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

จากแนวความคิดทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของ วิลเลียม ดับบลิว ริดเดอร์ (William W. Reeder, 1971 อ้างในสุรพล กาญจนจิตรรา, 2534:29) กล่าวว่า เหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ไม่ได้มีเพียงองค์ ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งเหตุผลดังกล่าวอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันไปในแต่ละ บุคคลก็ได้ ดังเช่น เหตุผลที่นักศึกษาเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู ถ้านักศึกษาเห็นด้วย เกี่ยวกับเหตุผลในด้านความเชื่อที่ว่า เรียนในวิทยาลัยครูมีชื่อเสียงหางานทำได้ง่าย มีโอกาส ก้าวหน้า ฯลฯ นักศึกษาก็จะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู และเมื่อเห็นว่าเรียนในสาขา วิชาที่เลือกแล้วจบออกมาหางานหาง่าย มีรายได้ดีก็จะเลือกอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนมา และ ตรงกันข้ามนักศึกษาก็ไม่เห็นด้วยกับเรื่องดังกล่าวแต่ก็ยังเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู แต่เมื่อ

เรียนจบตามหลักสูตรที่เรียนจบมาแล้วอาจจะไม่เลือกอาชีพตามสาขาที่เรียนมา และจากแนวความคิดทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, 1954) ที่ว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์มีมากมาย ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลย่อมจะถูกผลักดันจากความต้องการต่าง ๆ เพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง ซึ่งการเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนจบมา จึงมีเหตุผลต่าง ๆ มาเกี่ยวข้อง ซึ่งเหตุผลของแต่ละบุคคลอาจจะไม่เหมือนกัน และนอกจากเหตุผลตามทฤษฎีของรีดเตอร์แล้วยังอาจจะมาจากแรงจูงใจ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นเอาเฉพาะความต้องการความนับถือ และความต้องการแสดงความสามารถของตนเองมาเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูและเลือกประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนจบมา คือ ถ้านักศึกษามีความเชื่อหรือคิดว่าตนเองจะทำประโยชน์ให้กับสังคมได้มาก สังคมยอมรับ มีความมั่นคง ฯลฯ ในการตัดสินใจเลือกครั้งนี้ นักศึกษาก็จะตัดสินใจกระทำตามแรงจูงใจดังกล่าว แต่ถ้าไม่เห็นด้วยนักศึกษาก็จะไม่เลือกกระทำตามแรงจูงใจ

เบญญา จิรภัทรพิมล (2516) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมุ่งหวังบรรารณาทางอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มุ่งบรรารณาในอาชีพที่มีเกียรติ มีรายได้ดี ตรงกับสุดใจ เหล่าสุนทร (2505) ศึกษาสาเหตุของการเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียน พบว่านักเรียนเลือกเพราะความนับถือที่ได้รับจากประชาชน เพราะความมั่นคงและตรงกับ พรเทพ ลีทองอิน (2533) ที่ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยพลศึกษา ได้แก่ ปัจจัยในด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในอาชีพ และสมพงษ์ มั่นระวัง (2513) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวโน้มในการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย พบว่า เหตุผลที่นักเรียนใช้ในการพิจารณาเลือกเรียนต่อ คือ โอกาสในการหารายได้

ประสงค์ บุญพรวงค์ (2524:85) ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบด้านเกียรติยศชื่อเสียงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ความก้าวหน้า รายได้และตรงกับฟิลลิป เอ. เพอร์โรน (Philip A. Perrone, 1965: 254-257) ที่ศึกษาเรื่องค่านิยมและปัจจัยที่นักเรียนใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพคำนึงถึงรายได้ ความมั่นคงของงานในอนาคตและความเป็นอิสระในงานที่ทำ